

איזו אות חסרה בברכת המזון?

1 בשכנותו של מנהל תלמוד תורה ידוע בירושלים, גר יהודי מבוגר שאורח חייו היה פשוט, אולם כשהגיע לברכת המזון, הוא בירך כאחד החסידים אשר בארץ, בצורה שלא תאמה את הנהגת חייו במהלך היום-יום. ניגש אליו המנהל ושאלו: "מהו סוד ההנהגה שלך? מדוע כשאתה מגיע לברכת המזון אתה נהפך לאדם אחר?"

5 סיפר לו אותו יהודי:

"הייתי ילד כבן שתיים עשרה בחיידר בפולין. באחד הימים בא לחזק אותנו הגאון רבי מאיר שפירא מלובלין, מייסד הדף היומי, וכך הוא אמר לנו: "ילדים יקרים, האם אתם יודעים איזו אות לא מופיעה בברכת המזון?"

10 וכאן הוא הקריא מה שכתוב ב"באר היטב" (אור החיים בהלכות ברכת המזון סימן קפ"ה אות א).

וזה לשונו: 'מצאתי למה אין אות פ"א סופית (ף) בברכת המזון:

לפי שכל מי שבירך ברכת המזון בכוונה, אין שולט בו לא חרון אף ולא שצף, ולא קצף, ומזונותיו מצויין לו ברווח ובכבוד כל ימיו'. (מובא גם כן בהקדמה לברכת המזון בסידור וילנא, גם בשם התשב"ץ ישן סימן שסו)

15 אמר לנו המהר"ם שפירא זצ"ל שכל ילד יקבל עליו קבלה איתנה – לברך ברכת המזון בכוונה. וירויח בתמורה, 'צ'ק' חתום מה"באר היטב" – חיים ללא צרות, ופרנסה ברווח לכל החיים.

עברו שנים אחדות, והנה מצאתי את עצמי בשערי אושוויץ, במסדר הידוע לצד ימין ושמאל מול הצורר הנאצי ימ"ש. (הסלקציה הייתה חלוקה של היהודים שהגיעו למחנות. מי לחיים – לצד ימין, ומי להוצאה להורג – לצד שמאל). לפתע נזכרתי באותה שיחה נוראה של המהר"ם שפירא בחיידר, ואמרתי לעצמי, זהו, הגיע הזמן של פירעון הצ'ק. וכך מצאתי את עצמי מתפלל לבורא עולם: "ריבונו של עולם, יש לי הבטחה מה"תשב"ץ" ומה"באר היטב" שמי שמברך ברכת המזון בכוונה לא יהיו לו צרות, ופה, בשערי אושוויץ, אני מתחנן לפניך, ריבונו של עולם, שתציל אותי מכל צרה וצוקה". תוך כדי תפילה מראים לי עם האצבע לצד ימין.

25 לאחר מכן הכריזו שכל אחד צריך לומר בפני הקצין באיזה תחום הוא עובד כדי לשבץ אותו בעבודה. ואני, שהייתי בחור ישיבה ללא כל מקצוע, לא ידעתי מה לומר, וכך בעמדי בתור נשאתי תפילה נרגשת לבורא העולם: "ריבונו של עולם, יש לי הבטחה על הפרנסה, ואני צריך לאכול כאן, באושוויץ, ואין לי שום מקצוע שאני יכול לעבוד בו". והנה, תוך כדי תפילה, פנה אליי בחור שעמד בתור אחריי ואמר לי: "תגיד לקצין שאתה טבח ואני העוזר שלך". וכך מצאתי את עצמי כטבח במטבח של אושוויץ. בשעה שהאחרים נמקו ברעב, אני הייתי במטבח של אושוויץ עם כל האוכל".

30 "וכך", הוא מספר לאותו מנהל, "ראיתי בחוש איך ההבטחות של התשב"ץ וה"באר היטב" התקיימו גם בתוך התופת של אושוויץ הנאצית, נו, אז שלא אברך ברכת המזון עם כל הכוח והכוונה...!!!"

לאחר סעודה שבה אוכלים לחם או לאחר אכילת לחם בלבד, מברכים את ברכת המזון.

בברכת המזון יש ארבע ברכות:

א. ברכת ה'זן' שתיקן משה רבנו בשעה שירד להם המן. היא כוללת בתוכה הבעת תודה לה' על שהוא מעניק לנו בחסדו את המזון.

ב. ברכת ה'ארץ' שתיקן יהושע בן נון בשעה שנכנסו לארץ. בברכה זו יש הודיה כללית לה' שהוציאנו ממצרים, הנחיל לנו את הארץ ונתן לנו את התורה (בחנוכה ובפורים מוסיפים בברכה זו "על הניסים").

ג. ברכת 'בונה ירושלים' שתיקנו דוד המלך שכבש את ירושלים, ובנו שלמה את בית המקדש. כלולה בה תפילה לה' שירחם על עמו ישראל, על ירושלים בית המקדש – שייבנה במהרה. (בשבת מוסיפים בברכה זו 'רצה והחליצנו', ובראשי חודשים מוסיפים 'יעלה ויבוא').

ד. ברכת 'הטוב והמטיב' שתיקנו החכמים בעיר יבנה על 'הרוגי ביתר'. בברכה זו מצויה הודיה לה' על הטוב שנתן לנו, וכן תפילה לה' שימשיך להעניק לנו מטובו. בהמשך יש בקשות שמתחילות ב'הרחמן'.